

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Razvoj avstrijskega šolstva.

(K 60 letnici cesarjevega vladanja.)

Najbolj spoznamo blagodejni vpliv novega drž. šol. zakona, ako primerjamo šolstvo o vladarskem napredku našega cesarja s šolstvom v 60 letnem jubileju.

Avstrija.

Leta 1848. je bilo 12.700 ljudskih javnih in privatnih šol, 18.980 učnih oseb, in sicer 13.750 učiteljev in 2230 učiteljic; v šolo je hodilo 1.425.000 otrok. Po zadnji statistiki ima pa Avstrija 20.442 šol (letos že okrog 20.700), in sicer 1360 deških, 1495 dekliških in 16.659 mešanih, 472 zasilnih, 274 ekspositur in 66 ekskurendnih šol. Na vsakih 30 let se pomnoži število šol za 40%, t. j. za 5575 šol. Na javnih in privatnih ljudskih šolah je 7844 enorazrednic, 5236 dvorazrednic, 2276 trirazrednic, 1550 štirirazrednic, 2145 petirazrednic, 398 šestirazrednic, 38 sedemrazrednic in 27 osemrazrednic. Nadaljevalnih tečajev kakor obrtnih šol pod in nad 14 let starih se udeležuje dečkov in deklic okrog 161.057. Razrednih sob je v Avstriji na javnih ljudskih šolah 50.939, delavnih 626, risarskih dvoran 555, telvadic 1650, javnih telovadnih prostorov 9878, fizikalnih sob 457 in kemičnih laboratorijev 58. Ročna dela se poučujejo na 14.676 šolah. Število šolodolžnih otrok znaša 3.823.817, in sicer deklic 1.933.570, dečkov 1.910.244. Število obiskujočih na javnih in privatnih ljudskih šolah je 3.329.783, in sicer 1.674.879 dečkov, 1.654.904 deklic. Učiteljske knjižnice so na 14.313 šolah, ki imajo 1.251.538 zvezkov, šolarske knjižnice so na 15.722 šolah imajo 2.514.664 zvezkov, Moškega učnega osebja je 53.070, ženskih 36.510, skupno 89.580. Naj omenim še, da je v Avstriji nad 60 let starih 995 moških moči, učiteljic pa 123. Več kot 40 službenih let ima 430 moških in 38 ženskih oseb.

Kranjsko.

Leta 1848. je bilo na Kranjskem 80% otrok brez pouka. Bilo je 7 glavnih, 93 trivialk, 4 dekliške, 5 industrijskih in 101 nedeljske šole. V šolo je hodilo 21.297 otrok.

LISTEK.

† Alojzij Rajh.

Dne 22. novembra t. l. je umrl v bolnišnici usmiljenih bratov v Gradcu tovariš Alojzij Rajh, učitelj pri Sv. Križu na Murskem polju, za navadno učiteljsko boleznijo — sušico. Pokojnik se je porodil v Ljutomeru l. 1885., obiskoval je učiteljske v Mariboru, potem pa služboval v Šmartnem pri Sl. Gradu, dalje pri Sv. Duku na Stari gori in od l. 1906. pri Sv. Križu.

Šele pred dobrim mesecem si se odpravil, predragi tovariš, v Gradec z najboljšimi upi, da skoraj okrevaš. A kdor te je videl, je moral priznati, da zate ni leka, zakaj predaleč že se je razvila bolezen, ki ti je razjedala mlado življenje, in ti pritisnila pečat smrti na čelo. Namesto da bi šel k namera-

brez pouka je bilo 46.265 otrok. Po lanskim statistiki pa imamo 414 javnih in privatnih šol. Izmed teh je 29 zasilnih, 185 enorazrednic, 108 dvorazrednic, 46 trirazrednic, 37 štirirazrednic, 26 petirazrednic, 4 šestirazrednic, 1 sedemrazrednica, 5 osemrazrednic, 1 ekspositura in 18 ekskurendnih šol. Dekliških šol je 33, deških 22, mešanih 369. Število vseh razredov znaša 923. Otroških vrtec je 17, z ljudsko šolo združenih obrtnih nadaljevalnih tečajev je 19, 2 zavoda za sirote in zanemargene otroke in 2 otroški zavetišči. Nekatere šole imajo celo kopališča, šolske kuhinje in hranilnice. Šolskih vrtov je 268; število učiteljskih knjižnic znaša 357, šolarskih pa 366. Šolodolžnih otrok je 47.195 dečkov, 47.032 deklic, skupaj 94.227 otrok. Obiskajočih je 43.917 dečkov, 42.284 deklic, skupaj 86.201. Moških učnih oseb je 500, ženskih 434, skupaj 934. Stalnih veroučiteljev je 8, dušnih pastirjev 370.

Novomeški okraj.

Leta 1848. je bilo v tem okraju 8 trivialk, v Rudolfovem deška in dekliška, ostalih 6 šol so imeli Dobruče, Žužemperk, Trebnje, Mirna, Črmošnjice in Toplice. Izvzemši deške šole v Rudolfovem so bile vse enorazrednice. Letos šteje okraj 34 šol, 12 enorazrednic, 12 dvorazrednic, 6 trirazrednic, 3 štirirazrednice in privatno dekliško ljudsko in mešansko šolo v Šmihelu z 271 razredi. Za nadzorovanja sedanjega c. kr. okr. šol. nadzornika je prišlo v vsem 17 razredov v štirih letih. V bližnji bodočnosti se bo ustanovilo v tem okraju 10, razširilo pa 6 šol. Javne ljudske vsakdanje šole obiskuje 6882, ponavljalno 1233, skupaj 8115 otrok. Na privatnih šolah jih je 449. Vseh šolodolžnih otrok šteje okraj 8913. Učnih oseb je 74, 49 učiteljev, 25 učiteljic. Oproščeni je 296 otrok. Šolskih vrtov imamo 23. Obrtnonadaljevalna šola v Rudolfovem je združena z gimnazijo.

Najstarejša je novomeška kapiteljska šola, ki je eksistirala že v srednjem veku okrog leta 1493, in to samo za dečke. Tu je poučeval otroke takozvani „Chormeister“, kapiteljski organist. Že l. 1772. je posegla cesarica Marija Terezija goreče v ljudsko šolstvo. Po nekaterih virih posnamem, da je znalo takrat na Kranj-

vanemu usposobljenostnemu izpitu. si moral iti v prerani grob.

Težko ti je bilo slovo od predragih znancev in posebno od ljubljene šolske mladine, zakaj bil si ji učitelj z dušo in s telesom ter ji posvetil svoje moči do zadnjega diha. Če o katerem, veljajo o tebi besede, ki sem jih obravnaval še le pred nekaj dnevi v šoli, namreč: „Spominjaj se učiteljev in učiteljic, ki so oboleli od napornega poučevanja! Iz ljubezni do svojih učencev, do zvanja svojega niso mogli dela pustiti in so morali mladi umreti.“

Golo resnico teh besedi so uvideli tudi učenci, ko sem jim naznanil smrt njihovega učitelja. Skoraj nobeno oko ni ostalo suho, vsi so žalovali po svojem ljubljenu učitelju. In ta odkrita in neprisiljena ljubezen šolske mladine do tebe ti bodi zavest, da si popolnoma umeval nalogo svoje ter umrl kot mučenik svojega stanu. Zatorej blag ti spomin in bodi ti zemljica lahka.

K.

skem poleg meščanov, graščakov in duhovnikov samo okrog 100 ljudi brati in pisati. Organizirani so imeli razen svoje službe tudi učiteljsko službo. Gotovo je bil ta posel, kakor je še marsikje dandanes, preobremenjen. Ker ni hotela cerkev plače zvišati, je nasvetoval vladi znani slovenski pisatelj Blaž Kumerdej, naj ima vsaka fara mežnarja, večšega branja in pisanja, ki bi ob nedeljah in praznikih poučeval mlade in stare ljudi po kake tri ure. Tako so mi poročali tovariši in tovarišice novomeškega okraja, da so ponekod celo do l. 1873. in mogoče še dalje poučevali mežnarji na ljudskih šolah, nektere občine so pa pošiljale svoje otroke v sosednje večrazredne šole, kakor n. pr. iz Orehovice v Št. Jernej. V Žužemberku je opravljal učiteljsko službo celo kočijaž ondotnega župnika Burgerja od leta 1726. do 1827.

Pouk v Rudolfovem so prevzeli patri frančiškani l. 1778., v sedanjo gimnazijo se je pa preselila šola l. 1746.

Novomeška dekliška šola se je pričela l. 1816. Do l. 1869. so poučevali učitelji. Imela je dolgo let jako težavne ovire. Nastanjena je bila v svetovalnici na rotovžu, v hiši neke Ane Papež na Bregu in celo v zapuščenih cerkvi sv. Antona. Šola je valje temu lepo napredovala in je danes že trirazredna ter je le želeči, da dobi skoro svoje poslopje. Pouk za deklice je pospešila pozneje tudi in to l. 1886. zasebna dekliška šola v Šmihelu, kjer je bila od l. 1864. do 1886. mešana enorazrednica.

Med jako stare šole spada tudi trebenjska, zakaj našel sem v nekaterih spisih, da je bila v francoski dobi podrejena novomeškemu direktoriju normalk.

Isto leto kakor dekliško šolo v Rudolfovem so otvorili tudi šolo na Mirni. Poročilo kronike trdi, da so bili v Mirnem gradu takrat politični uradniki nižje vrste, zdaj okr. sodnija, ki so se tako kmalu zavzeli za ustanovitve trivialke.

Kako daleč sega nazaj zgodovina dobriške šole se ne da dognati, znano je le toliko, da je stara šola pogorela l. 1841.

V prvo desetletno dobo cesarjevega vladanja je prištetih šol v Ajdovici, Poljanicah, Prečni, na Dvoru pod šolskim patronom kneza Auersperga, v Štopicah, Mirni peči in na Čatežu, ostale so se ustanovile od l. 1860. dalje, zlasti pa okrog l. 1873., ko je vstopil na Kranjskem v veljavo novi državni šolski zakon.

Presvetli cesar je v novomeškem okraju večkrat direktno vplival na razvoj šolstva in daroval v to svrhu znatne subvencije. Tako je dobila šola v Gor. Sušicah 6000 K, v Vavti vasi 4000 K, na Šelih 1200 K in šola na Toplem rebu 400 K. Žužemberški šoli se je darovalo 3000 K patronskega prispevka.

Šole so se zlasti v Novem mestu, Mirni, Prečni, Vavti vasi, Beli cerkvi, posebno v Št. Petru, kjer imajo še sedaj hranjen tiskan program in slavnostni govor o pedesetletnem rojstvu, hvaležne skazale s tem, da so obhajale cesarjevo jubileje prav slovesno, tako 25 letnico srebrne poroke, poroko cesarjeviča Rudolfa, 600 letnico odkar je Kranjska pod habsburškim žezlom, štirideset in petdesetletnico vladanja, petdeset in sedemdesetletnico rojstva. Na ne-

katerih šolah so bile v ta spomin kupljene šolske zastave.

Povem naj tudi, da je bila v Št. Petru v cerkvi l. 1883. neko jutro najdena med 4. in 5. uro krasna šolska zastava, ki sta jo darovala dva neznanca dobrotnika v zahvalo za ozdravljenje.

V higienskem oziru vidim nekaj hvale vrednega, kar ima gotovo malo šol na deželi in kar spada gotovo tudi k napredku in uspehu na šolskem polju, to sta vodovoda na deški šoli v Šmihelu in v Toplicah.

Tako sem posegal v razvoj šolstva v Avstriji sploh, na Kranjskem in v novomeškem okraju posebej.

Nadučitelj Fr. Potokar.

Nekaj črtic k predpisanemu učnemu smotru na enorazrednicah.

Predpisani smoter na enorazrednicah se najtežje doseže izmed vseh drugih vrst šol, tudi ako so za to postavljeni najpridnejši in najbolj večji učitelji. Posebno je težava velika v tistih šolah, kjer je pouk razdeljen. Tukaj ima marsikateri učitelj težko nalogo izobraževati in učiti po 50 do 100 in še več učencev, ki ne vedo mnogo tudi potem, ko so izstopili iz šole, t. j. ko so končali svoje 14. leto. Temu vzrok so razne zamude, ki izhajajo iz ubožnosti domače hiše, pa tudi iz kake druge malenkosti, ki se bridko plačuje ob času, ko mora otrok stopiti v svet.

Na takih šolah ima marsikak učitelj težko stališče — a tudi pravo veselje, če mu je sreča mila.

Sreča pa ne obstoji v tem, da se učitelj dobro pripravi za tisto uro in hoče morda v eni uri, v enem tednu, mesecu, letu pokazati svoj vpliv na male nevedneže, ne, sreča obstoji v tem, da si zna s svojim vedenjem, zgledom in s svojo avtoriteto prisvojiti nedolžna srca. Kako malo bi koristilo, da bi učitelj govoril in razlagal, kako se črke delajo, jih slikal in pritisikal na lepenko ali kam drugam v besede, ko bi mu pa prejšnje besede izginovale iz otroških duš — in bi potem otroci še o prvih črkah ne imeli ne duha ne sluha. Ono bi bilo pa v korist večrazrednicam. Tu je premalo časa, ker imaš razdeljene učence v 8, 6, 4, 3 ali 2 oddelka, medtem ko eni sprejemajo učno snov, drugi le ponavljajo. V drugi vrsti ima pa biti pouk skupen, ker le tedaj moreš z njim kaj doseči. Zategadelj in ker je na večrazrednicah drugače in boljše preskrbljeno, se mora tu doseči le s konsekvantno vajo in strogo disciplino, da preide učencem v kri in meso, kar je pri pouku istinito potrebnega.

Le s ponavljanjem kaj dosežeš, ker le v tem se ti stare zaznave krepijo in obzorje učencev širi; premalo časa bi bilo v dosego smotra, ako ne bi se dajalo takozvanih domačih nalog; v tem pogledu moraš biti natančen, ker drugače se nam bo ugovarjalo, češ, saj otrok na kmetih in večkrat v mestu pri slabo odgojenih družinah nima časa za take reči.

Cesar ne dosežeš prvič in drugič, prav lahko tretjič in tako dalje. Ker se ne more pregledati natančno vseh domačih del, zato

naj si določi učitelj zaradi kontrole vsakokrat po eno klop po redu ali izven reda, kakor mu bolje kaže, da se prepiše o storjenem delu. Ker se je s tem nekoliko časa zamudilo in ker je treba tudi popravljati domače naloge, moraš združiti še čas za popravljane. Popravljajo pa naj učenci sami s pomočjo učitelja, ki naj pokliče pridnejše učence k šolski deski, da se jim iz klopi nar-kuje naloga ter vnovič vpiše v zvezek za domače naloge. S tem so učenci primorani imeti svojo nalogo v domačem zvezku, kar posebno dobro vpliva na pravo domačo hišo in na vez šole z domom.

Taka popravljaja pa naj ne trajajo čez eno uro in naj bodo po nedelji ali četrtku in nikdar po kakih daljših počitnicah. Vendar pa ne smejo obsežati vedno istega dne in iste ure, temveč naj se menjajo po dnevih, tednih in dnevih urah, to pa ker odjemajo vedno po enega ali več predmetov, določenih v tistem času. Ako je popravljati nalogo iz dveh ali več predmetov, je menjati popravilo tudi glede tega tako, da se vrste oddelki vsakokrat drugače, medtem ko istočasno drugi oddelki sam izdelujejo ali popravljajo.

Tak način izdelovanja in popravljaja domačih nalog bi bil jako važen posebno glede jezika, računstva, realij in pisanja; s takim postopanjem bi se znanje učenca znatno poglobilo v kljub vsemu nedostatku, ki izvirajo od domače hiše.

Imamo sicer veliko ponavljanja pri posrednem delu učencev v šolske zvezke; vendar pa nam kažejo ta še marsikaterih hib: dosti nemarnih izdelovalcev je, ki delajo nečast svojim sošolcem. Vedno se dobi sempatja kdo, ki s takimi zezki daje slab zgled drugim; — tak zvezek odstranimo pred časom in videli bomo, da, če ne gre na bolje prvič, drugič, se vendar pri prihodnje dosti izboljša. Seveda je to združeno s precejšnjimi stroški; ali ravno zaradi tega bo prihodnjič tak otrok bolj pazil in se prizadeval, da ne bo grešil v tem oziru.

Znano je, da risanje pospešuje nazor o rečeh, pri katerih je v šoli govoriti. Ono tvori takorekoč glavni steber tam, kjer ni primernih slik in nazoril. Seveda je to risanje po naravi ali po predpisih, ki so posnete po naravi. Dasi učni načrt ne odkazuje nikakega risanja spodnjih oddelkih na enorazrednicah, naj se vendar ne greši v tem, da se učenci ne vadijo risati v posebne zvezke, prav majhni učenci pa na tablice. To naj se pa vrši vedno v urah nazornega pouka tako, da se oddelki vrste v različnih dnevih, kadar je predmet iz nazornega uka. To jim vadi oko, roko in nazor se jim uvrsti, da se lahko izpopolnjujejo v drugih predmetih in potem v višjih oddelkih.

Tudi pri petju se kaže veselje do dela s tem, da — četudi je malo časa odmerjenega za ta predmet — se vzete pesemce ponavljajo in to polovico skupnega časa. To zbija učence tudi čut skupnosti in domovinske ljubezni posebno pri narodnih pesmih, ki so kras našega naroda. Kako prostodušno veselje se izraža v otroških srečih s temi odmevi narodno-čiste muze. Zato se naj pri vsaki učni uri ali poluri ponavlja znane pesemce.

Malo, jako malo časa je v teh šolah odmerjenega za realije, posebno za prirodopisje in zgodovino. Ker pa je tu glavni vir učenčevega tehničnega naziranja in si obravnavane stvari le malenkostno zapomnijo, bo jako važno, ako takele stvari učenci memorirajo, in sicer v času jezikovnega memoriranja, ko se ozira večinoma na pesemske izdelke ali sestavke važne moralne vsebine. Skoro polovico časa naj bi se premenilo za memoriranje takih realističnih sestavkov — posebno pa iz zgodovine. Za zemljepis je že bolje preskrbljeno.

Da se težko vzdržuje dobro disciplino v takih šolah, kjer je dosti otrok in ti različnih starosti, je umevno samoobsebi. Otroci so pa tudi večinoma kmetiškega stanu in ne redkokrat razposajeni in sirovi. Ker otrok ni vaje miru, ki bi bil le njemu v škodo, zato bi se mu zdelo primerno gibati se, govoriti ali kako drugače premeniti svoj položaj v kvar dobri disciplini. Za tak slučaj imamo premalo časa za telovadbo. Pa tudi ta čas lahko izpustimo, ako ga uporabimo za boljše namen. Telovadbo bomo pa gojili le tistikrat in vsakokrat, kadar se bo potreba za to pokazala. Navadno imamo po vsaki uri po 5 do 7, po dveh pa po 15 minut odmora; prav primerna okolščina, da se otrokov položaj premeni in zaziblje v telogib — okrepiti se mora prejšnjega truda in postati vnovič svež in sprejemljiv.

Ob tej priliki vzgojimo pri učencu tudi samozavest ubogljivosti in reda ter čut lepote

posebno pri takozvanih prostih vajah v klopih, za druge vaje tudi ni časa pa tudi prostora ne. Kako tudi, ko bi se prah v šoli povečal, ki je v higieniškem oziru tako brezpotreben.

Marsikaterikrat je treba učenca opomniti, grajati in kaznovati zaradi nepazljivosti ali česa sličnega; veliko dela pri mnogih učencih, zakaj če si v najmanjšem popustljiv, kali to dober okus in silo čut otroka se izpremeni v nebrzdano sirovost. Tu je neizogibna kazen; s kaznimi pa je jako varčno postopati. Za majhne pregreške mora otrok stati v klopi ali pred klopjo; za večje imamo druga disciplinarna sredstva. Vzlic temu, da se navadno dogajajo le mali pogreški, bi bilo to zadosti otrok preropotno opravilo. Dajmo mu pisati primerne kazni in to doma o tem, v čemer se je bil pregrešil. „Moram paziti!“ „Bodi pazljiv!“ „Moram molčati!“ apelirajo na pravo vedenje mladine, četudi to pišejo doma. S tem se vadijo pravopisju in pisanju. Prevelikokrat se pa zgodi, da ne izvrše tega v domači hiši, kakor tudi ne domačih nalog. Zato se dobi primeren čas, ki je določen za telovadbo — ker se je v odmorih že telovadilo — in se vse kazni izvrše, kar daje učencem nekako priložnost, da niso kazni zaradi samovoljnosti kake osebe, temveč da se popboljšajo razne napake. V tem času, ako nima nobeden kake kazni, se more tudi učencem — to bodi le kake pol ure v tednu in to le v nadomestek telovadbe — razjašnjati pravila o vedenju učencev ljudskih šol, šolske postave ali kaj sličnega, da se bodo dobro seznanili z odredbami, ki jih šoli predpisuje šolski red. Tu naj se izproži o pričetku in koncu šolskega leta ter vso dobo učnega časa in vse šolsko obiskovanje za uravnavo vedenja šolskih otrok v šoli in zunaj šole.*

Ker se ne more vedno poudarjati pri vzgojnopoučnih urah o redu zaradi pomanjkanja priložnosti, se zamore tu tisto četrto ure, v kateri se zbirajo učenci na svoja mesta, mnogo storiti. Pri najnižjem oddelku in drugih oddelkih se lahko prepiše, ali imajo stvari v lepem redu.

Ali imajo vsi svoje potrebne šolske reči? Redkokdaj ni nobenega učenca, ki bi imel vse v redu. Da se obdrži ta prava stopnja ter se učenca, ki so različne starosti, spola in staršev, ohrani v lepem redu, naj se vsakokrat pred poukom prepiše o izpolnjevanju te zahteve. Nikoli pa ne dopusti, da bi učenec komu kaj dal ali od koga kaj dobil brez dovoljenja učitelja. Vedno bodi pa tako odgojen, da na najmanjši migljaj občuti sočutje do svojega so- učenca ter mu na dovoljen način postreže. To pa ima pokazati sam učitelj z živim zgledom pred začetkom pouka. Skrb je, da imajo vsi enake šolske potrebščine; kjer se teh ne dobi, v takih krajih brez prodajalnic in z drugimi zaprekami se morejo dobiti s privoljenjem v šoli od šolskega voditelja. Vse to, se razume, pred začetkom pouka.

Da se prepiše, ali je kdo bolan ali kako drugače odsoten, kliči imena vseh učencev, ki so vpisani v razrednico, začni pa v začetku leta od starejših sem, potem pa lahko tudi od manjših. Uvrščaj jih v klopi od leve proti desni. Začni prej pri deklicah, četudi so bolj potrpežljive nego dečki. Seveda morajo biti vsi tako uvrščeni, da so manjši spredaj ravno tako slabovideči. Pri odhodu iz šole prični v ravno istem redu, in sicer pri prvih klopih deklic, ker so te mirneje in dajjo pomirujoč zgled dečkom. Pri uvrščanju naj bo par pri paru; za prvi par se dobota dva najboljša dečka in dve najboljši deklici seveda v odrasli starosti.

Tudi na čistost ali snago naj se pazi v začetku pouka, t. j. ono četrto ure pred začetkom šole. Ko so odložili otroci svoje reči v red, postavijo roke na klop ali jih vpgnejo za hrbet. Na povelje jih denejo na klop ali obrnejo, da se prepiše o njihovi čistosti. Ravno isto se zgodi z obličjem, ušesi, vratom in lasmi. Seveda morajo imeti tudi ves život čist.

Le tem potom ohranimo na enorazrednicah otrokom čut za red in snago. Malo drugih prilik imamo razen onih v berilih, ozirajočih se na to svrhu.

Da si otroci trdno zapomnijo obravnava gradivo glede glavnih računskih pripomočkov, je dolžnost ponavljati poštevanke; za čitanje in ves učni jezik pa prav koristno uporabljaj medurne odmore v ponavljanje slovnice (sklanja, sprege) in posebno v nižjih stopnjah za nazor tiskanih in pisanih črk primerno sestavljenih v zloge, besede in stavke. Samoob-

* Glede kazni smo mi drugačnega mnenja. Z delom ne smemo kaznovati, ker je delo v čast, kazen pa ga ponižuje. Uredn.

sebi je umevno to, da ne smemo tukaj v najmanjšem pritiskati na učenca; smemo biti le zadovoljni, ako se kaj učenec samostojno javi in pokaže s tem znak neutrujene samodelavnosti. Seveda jih tu večkrat sili neopravičeno tekmovalstvo, kdo bo drugega dobitel. Ne bomo tedaj prečrnogledni, da odstranimo nedostatke pri splošno tako pičlo odmerjenem času. Prizadevajmo si, da razobešamo sproti in pravočasno tozadevne table, ki se ozirajo na vzeto in obravnavano črko — ker v jezikovnem, t. j. v stvarnem oziru se te table morajo vsakokrat obdelati, da blagodejno vplivajo na znanje učenčeve v tem takorekoč pridobljenem času.

Čim več pravega ponavljanja, tem obsežnejša predpriprava za nadaljno izobrazbo. To ne koristi le prvoletnikom, temveč tudi onim, ki so duševno zaostali ali ki so iz raznih drugih vzrokov zanemarili svoje znanje.

Tudi pride v poštev, da se more zaradi imenitosti kakega predmeta z drugim oddelkom s poukom prenehati. Kaj storiti? V takem slučaju se učenci vadijo lahko tega, o čemer se je prej govorilo, in sicer potem tihega ali direktnega izvajanja. Z drugim oddelkom smo pričeli dotični predmet, ki ga nismo smeli v nobenem slučaju odložiti. Posebno ako smo imeli vzeti novo stvarino in smo obravnavali na spodnji stopnji iz čitanja kako znamenje glasu ali črko, smo prešli k drugemu oddelku in prepustili pisanje črke prvencem, ki bi v drugem slučaju imeli nalogo v nazornem uku. — Saj je tu ravnokar nazorni uk, ko rišemo nekoliko poznano črko. V drugačnem slučaju pa bi morali imeti drugačno opravilo.

Pri vsem tem, kar smo rekli, smo poudarili, da je treba vršiti konsekvntno to, da preide učencem v kri in meso ali da beseda postane tudi meso. V tem pa moramo biti nekako tolerantni in potrpežljivi, ker iz prizorov vsakdanjega življenja se nam ponujajo taki zgledi, ki kažejo, da ni vse zlato, kar se sveti. Pritrditi hočem poslednjemu tudi jaz — a premnogokrat se dogodi vse le od tam, kjer bi morala v prvi vrsti vladati ljubezen in prava vzgoja. A ravno tam manjka tega svetišča — za katero bo v bodoče skrbela vez med šolo in domom. Kjer manjka tega, bodimo sami do tedaj potrpežljivi in vsakako obzirni in posvetimo skrb v kolikor mogoče važnosti predpisane smotra, ker resni so časi. Ni dovolj, da le do pičice izpolnjujemo to, kar smo do tu navedli, ampak moramo vse to podrediti tudi potrpežljivemu in prizanesljivemu duhu občnega reda, pri katerem se ne more ozirati le na naravno umetne vezi in spono takorekoč proste vzgoje ter tako ponižati se modernemu bogu v birokratiški uniformi. Kar se tiče etiske tvarine, ki mora na otroke jako blagodejno vplivati, jo imamo razdeljeno v raznih berilih, odvisno je le od tega, kako se dotična berila med ves šolski čas primerno razdeli in pri vsem tem ne bo še zadosti. Tudi tukaj smo s časom v zadregi pri tolikih predmetih, ki so nako- pičeni v naših učnih načrtih na enorazrednicah. Tukaj si bomo prizadevali, da bomo pri vsaki priliki z besedo in zgledom pokazali, da nismo le v to, da oblastno zapovedujemo, temveč da zahtevamo to, kar je otrokom mogoče. Pri vseh učencih ima vladati nekaj strah pred slabim, nekaj nemir pred napakami, ker edino to je začetek modrosti, ki je podlaga nadaljnemu pravemu življenjskemu razvoju. To bomo pa pokazali s tem, da se bomo sami varovali napak ter mladine istinito ljubili. Ne govorimo otroku o tem, česar se ne sme, temveč to, kar se mora storiti. Vedno dobimo — skoro vsak dan — take primere, ki bodo učencem v vsi luči kazali svetost prave odgoje, da se bodo znali varovati s pravim orožjem proti sovražnikom domoljubnosti in pobožnosti.

Opustimo v splošnem pritiskajoče meje stare šablone, ne bomo svojeglavi in oblastni ter pokažimo s tem ljubezen in potrpežljivost; vtiski, ki jih prejmejo otroci v spomin in srce, se nikdar ne dajo čisto izbrišati; čim bolj je vosek mehak, tem bolj globoko, čisto in stanovito se vanj vtisne pečat. Uke in veliko drugega se mora z velikim trudom učiti v šoli, a to človek sčasoma tako pozabi, da vsak sled o njih izgine iz spomina, to, kar ostane, je pa modro-ot življenja, ki se nam je vepila v otroških letih; celo sivi, v spominu oslabei starček se ve še dobro spomniti dobrih naukov in opominov, ki jih je kot otrok prejel od svojega učitelja. Vendar pa nikoli ne prezrimo ali kako drugače izpregledujemo razvade otroka, da ne netimo slepe ljubezni. Ne zabimo,

da „zgodaj začne žgati, kar kopriva ima postati“. Sirovosti, neotesanosti, divjosti in neusmiljenosti bodi konec! V tem bomo poplačani s hvaležnostjo, da se nam vzklikne: „Dajem se kaj dobrega in poštenega naučil in sedaj srečno in zadovoljno živim, se imam zahvaliti svojim vzgojevalcem, ki so me pametno učili, krotili in strahovali.“ A. M.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra: K 200.732.04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v postnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

0 vseučiliškem vprašanju.

Dunaj, 28. novembra 1908.

Z ozirom na demonstracije za laško univerzo in posebno še z ozirom na predlog nemških ustavovercev v gospodski zbornici je šel dr. Rybář nemudoma po seji gospodske zbornice k ministrskemu predsedniku Bie- nerthu in ga je opozoril, da se italijansko vseučiliško vprašanje dotika tudi primorskih Slovanov.

Kakor Slovenci zase zahtevajo vseučilišče tako pripoznavajo v principu tudi vsaki drugi narodnosti pravico do vseučilišča. Oni smatrajo pa zahtevano italijansko vseučilišče kakor eminentno pospeševanje in jačjenje italijanskega elementu na škodo tamošnje slovanske večine prebivalstva. Ta prednost Italijanom bi bila neopravičena tembolj, ker Italijani povsod tam, kjer morejo avtonomno odločati o šolskih zahtevah Slovanov — kakor na Goriškem in Istri in posebno še v Trstu, v kateri mestni občini je zaradi neobstajanja drželnega šolskega sveta ustanovljanje šol edino le in izključno odvisno od po pretežni večini italijanskega občinskega sveta — vztrajno in z zasmehovanjem odklanjajo zahteve po ustanovitvi celo enostavnih slovenskih ljudskih šol.

Z ozirom na to bi se mogli Slovenci sprijazniti z ustanovitvijo italijanskega vseučilišča le tedaj, ako se, bodi od poklicanih avtonomnih korporacij, bodi od države, na zadovoljiv način ustreže njihovim povsem opravičenim zahtevam na polju ljudskega, srednjega in strokovnega šolstva.

Slovenci pričakujejo torej, da bo vlada pred privoljenjem v italijanske zahteve delovala na Italijane, da oni od svoje strani zadovoljijo slovanske someščane glede njihovih zahtev na šolskem polju.

Ministrski predsednik je vzel to izjavo na znanje in je pripomnil, da se italijansko vseučiliško vprašanje, kakor je bilo že opetovano naglašeno, reši le v sporazumljenju z drugimi parlamentarnimi strankami.

Slovensko trgovsko šolstvo.

Pretekli mesec so otvorili slovensko trgovsko šolo v Ljubljani. Kakor glede meščanskih šol smo Slovenci tudi glede trgovinskih šol popolnoma zanemarjeni, zato je jako umestno, ako izpregovorimo par besed o tem vprašanju z ozirom na poprej omenjeno otvoritev.

Jako žalostno izgleda v tem oziru. V Ljubljani obstoji trgovska šola, ki jo vzdržuje gremij ljubljanskih trgovcev, toda ta šola je privatna in spojena z Mahrovo trgovsko šolo, ki je le nemška, oziroma srbsko-hrvatska. Tudi na gremijalni šoli se jako malo poučuje v slovenskem jeziku in ta šola je kot večerna in nedeljska šola popolnoma nezadostna, zakaj ker je namenjena trgovskim vajencem, takorekoč ne pride vpoštev kot učni zvod za vzgojo trgovskega naraščaja, ampak le kot trgovsko-nadaljevalna šola. V meritornem oziru ji ni ničesar očitati. nasprotno, trgovski vajenci v Ljubljani so lahko veseli, da imajo vsaj v nji svojo strokovno nadaljevalnico, ki se tudi ozira na slovensčino.

Sicer pa Slovenci sploh še nimamo prav nobene trgovske šole in je nas res lahko sram, ako pregledujemo statistiko trgovskih